

DEMOKRACIJA

L. o. III. Štev. 48

Trst - Gorica 26. novembra 1954

Izhaja vsak petek

Vrsta škandalov

Vrsta afer, v katere so zapleteni vrhovi italijanskega vodilnega sloja, se vzbujajo nadaljuje. Po slučaju Wilma Montesi, ki je vrjel blato na najvišje predstavnike rimske boljše družbe, je sledil slučaj Ustanove za izterjevanje trošarinjske davka (INGIC), nato pa še odvnetki Sotgiuja, predsednika rimske pokrajinske uprave. Naj je propaganda, ki je vse te primere izkoristila, še toliko dodajala, vendar ostane dejstvo, da je nekaj narobe. Utiruje se mnenje, da je na vrhu precej gnulob. Če se slučaj odvnetki Sotgiuja ne bo izkazal kot navadna potegavščina, da se onemogoči človeka, ki je kot zagovornik novinarja Muta dal zadevi Montesi njen širok razmah, potem si nobena stranka ne bo imela kaj očitati: Montagna in mladi Piccini bosta služila kot primer izterjevanja v nekaterih vrhovih desnice, Sotgiu, njihov dovčerašnji tožitelj, pa jim bo vrnil uslugo s tem, da bo posrbel za kompromitiranje leve.

Ljudje vse to gledajo, poslušajo in si mislijo svoje. Komu naj sploh se verjamejo? Kje naj iščejo vzore? Komu naj zaupajo javno upravo in s tem svojo usodo? Ljudem okrog INGIC, ki so složno podkupovali demokristjane, socialiste in komuniste, samo da so del izterjanih davkov lahko spravili v svoj žep?

Težko so ta vprašanja. Ob njih prevzame zaskrbljenost vsakega človeka, ki razmišlja o bodočnosti države, v katero smo vključeni tudi zamejski primorski Slovenci. Od poštenosti njenega vodilnega sloja od urejenosti italijanskih socialnih in družinskih razmer je vendar odvisna tudi naša blaginja. Zato se vseh teh škandalov ne moremo veseliti. To bi bilo skrajno kratkovidno. Pravi tako si tudi ne moremo želeči, da bi ostali prikriti in neizkazani. Devet povojnih let je preteklo, ne da bi si kdo upal vzeti v roke nož in prerezati razne tvore, polne gnoj, ki so se vidno nabirali in za katere so tudi odgovorni činitelji javne uprave prav dobro vedeli. Prijateljske zveze so marsikaj pokrile. Vsi so se bali, kaj bo, če se zve to ali ono. Zdaj pa je videti, da je oblast odločena ukrepati, kakor je treba. Ministrskemu predsedniku Scelbi, pod čigar vlado se je to zgodilo, je treba to šteti v dobro in v zaslugu. To je edina pot, da se dokaže, kaj je govorica in kaj je resnica.

V italijanski družbi, kakor tudi v mnogih drugih državah, se tako danes pojavlja vedno večja potreba po novih ljudeh, poštenih, načelnih in delavnih, v katerih bi narod res imel svoje vzornike dobrote in morale, ne pa greha in pokvarjenosti. Človek in njegov značaj, zadržanje in obnasanje do ljudi so vendar temelji vsake družbe, ki sloni lahko samo na tistih, ki so pripravljeni na žrtve in ne zahtevajo samo predpravic in užikov. Onemogočiti slednje in dati vso možnost razvoja prvemu, to je naloga vsake dobre državne uprave. Veseli bomo, če bomo spoznali, da italijanska državna uprava vztraja na tej poti, kajti načelnost in poštenost na enem, obeta načelnost in poštenost tudi na vseh drugih področjih.

Postavljanje mejnikov

V smislu točke 7 spomenice o sporazumu o tržaškem vprašanju se ima do 5. decembra sestati komisijski za dokončno določitev meje na Miljskem polotoku.

Kakor javljajo, je jugoslovanska vlada že določila člane te komisije in za vodjo jugoslovanske delegacije imenovala Riharda Kneza, ki bo hkrati vodil tudi jugoslovansko delegacijo za dokončno določitev meje med Italijo in Jugoslavijo na osnovi mirovne pogodbe.

Sestanek obeh delegacij bo v Ljubljani.

Mali obmejni promet

Kakor javljajo, se bo 3. decembra v Vidmu začela konferenca jugoslovanskih in italijanskih predstavnikov za ureditev malega obmejnega prometa na področju bivšega STO.

Jugoslovansko delegacijo bo vodil M. loš Bučar. Predmet razgovorov med obeh delegacijama bo ureditev prehoda obmejnega prebivalstva čez mejo zaradi opravljanja normalnih trgovinskih in ostalih poslov. Sporazumno imajo pa urediti tudi vprašanja prevoza iz prometa na ozemlju bivšega STO.

Zleti bi pa bilo, da bi ta ureditev začela celotno obmejno področje med Italijo in Jugoslavijo.

Titov obisk na področju B

Tito je preteklo nedeljo obiskal Koper in Buje, kjer se je udeležil proslav raztegnitve jugoslovanske civilne uprave na ta del STO. Ob tej priliki je imel dolg govor, v katerem je razpravljal zlasti o zunanjih politiki in gospodarskih težavah FLRJ.

Je proglašena priključitev?

Jugoslavija in Italija sta se v Londonu domenili, da bosta vsaka na svoj del Svobodnega tržaškega ozemlja raztegnili svojo civilno upravo. Istočasno pa sta obe državi priznali, da gre pri tem samo za upravo in da Svobodno tržaško ozemlje s tem še ni odpravljen. Obe državi sta izrecno izjavili, da se z doseženo ozemeljsko razmejnitvijo samo začasno zadovoljujeta in da bosta tudi v bodoče še vedno zahtevali spremembo v Londonu določenih mej. Niti Jugoslavija, niti Italija torej ne smeta dobljenih kon Svobodnega tržaškega ozemlja formalno priključiti k svojemu državnemu teritoriju.

In tu se je sprožilo. Ali je Tito začel svoj govor z besedami: »Dovolite mi, da vas predvsem pozdravim... čestitam... kot novim prebivalcem Jugoslavije«, kakor to pišejo ljubljanski listi in »Primorski dnevnik«, ali pa je dejal: »... kot novim državljanom Jugoslavije...«, kakor so že napisali italijanski listi, na osnovi poročil dopisnikov, ki srbohrvatskega jezika niso dobro razumeli? Podobnih dvomov pa ne dopušča govor Julija Beltrama, ki je otvoril zborovanje z besedami: »Danes proslavljamo naš veliki dan... priključitev k socialistični Jugoslaviji...«

Za tujino so seveda merodajne izjave državnega šefa, ne pa predsednika kakšne Socialistične zveze delovnega ljudstva, pa čeprav za Koprski okraj. Prepripi, iskanje resnice, povpraševanja kdo se je zmotil, tečejo medtem dalje. Italijanski tisk pa soglasno protestira proti vsaki zamisli priključitve cone B, kateri se Italija ne namerava odreči.

Sodelovanje z Italijo

V prvem delu svojega govora je Tito poudaril, da londonski sporazumi Jugoslavije niso popolnoma zadovoljili, toda bili so edini izhod, ki je ob enem omogočil, da se ustvarijo potrebni pogoji za dosego »trajnejših boljših sosednjih odnosov in boljše medsebojnega sodelovanja z Italijo. Tito je poudaril, da smatra, da so slovenska, hrvatska in jugoslovanska vlada na eni strani italijanska vlada na drugi strani pred svojimi narodi in mednarodno javnostjo odgovorne, da ne bo prišlo do izpadov sovražnosti, ki bi vplivali na poslabšanje odnosov med obeh državama. Tito je izrazil svoje zadovoljstvo nad govorom, katerega je imel italijanski ministrski predsednik Scelba v Trstu, ter je poudaril, da bo italijanska manjšina uživala v Jugoslaviji popolno enakopravnost.

Tito je obljubil področju, katero je ostalo pod jugoslovansko upravo, vso gospodarsko pomoč. Pri tem pa je previdno dejal: Ne mislim vam obljubljati zlatih hribov, medu in mleka. Mislim, da ste seznanjeni z našim ekonomskim razvojem v novi Jugoslaviji. Dobro veste, kakšen je naš družbeni sistem... Kmalu nato pa je nadaljeval: »Mi gradimo socializem... smo končali, oziroma kmalu bomo končali našo bazično industrijo... Seveda so tu še težave...«

Na gospodarske težave se je Tito povrnil še na koncu svojega govora, ko je ugotovil, da spremljajo jugoslovansko gospodarstvo razne elementarne nesreče (n. pr. suše), ki povzročajo veliko škodo. Omenil je naraščanje cen, toda po njegovem ga je oblast s primernimi ukrepi že ustavila (?). Ni mogel mimo odlaganja graditve nekaterih tovarn, glede katerih ni bilo več nobenega junačenja ter je celo dopustil, da jih zgradi drugi: »Če pa nečesa tudi ne napravimo, bodo to napravile nove generacije, ki prihajajo za nami, ker se mi nismo zakekli, da bomo napravili vse in da bomo dokončali našo izgradnjo...«

Cili se torej odmika v oddaljenosti bodočnosti, jugoslovanski komunisti postajajo realisti!

Da bodo novi »prebivalci« Jugoslavije imeli še jasnejšo sliko o gospodarskem in socialnem stanju sredine, s katero bodo odsele tvorili eno samo telo, je še dodal: »Povedati hočem to, da bi morali naši ljudje že danes čutiti malo olajšanja od teh naporov... Danes imajo dejansko pravico reči: 'Dajte nam, da bomo delali malo bolj počasi, dajte nam, da se malo oddahnemo'...«

Vse te napovedi kažejo, da res ne bo zlatih hribov in ostane vsem prebivalcem jugoslovanskih

narodnosti v uteho samo zavest, da so ostali pod oblastjo svoje matične domovine. Glede vsega ostalega pa bodo morali precej pritegniti pasove.

V zunanji politiki: srednja pot

Precejšen del svojega govora je Tito posvetil zunanji politiki. Dotaknil se je vprašanja normalizacije odnosov z vzhodnimi državami. Poudaril je, da to ne more iti na škodo razmerja z zahodnimi državami. V ostalem pa hoče Jugoslavija ohraniti svojo neodvisnost, ne mara biti privešek nobenega bloka, ker bo tako doprinesla največji delež k splošni pomiritvi. Pomembno je odklonil vstop v Atlantski blok, obsodil je ustvarjanje raznih evropskih blokov. Vključ temu pa smatra, da nihče nima pravice reči, da bi bila Jugoslavija nekakšna nepopolnopravna nevtralka. Pač pa je Jugoslavija, po Titovem mnenju (ki v ostalem odgovarja resnici), na mednarodnem poprišču zelo aktivna neodvisna država, vendar z jasnim ciljem: nevtralnost. Ali je ta politika pametna, ali je najkoristnejša in ali je režim ne drži zaradi tega, ker mu sploh druga ne preostane, je seveda posebno vprašanje. Tito smatra, da Jugoslavija edino tako pospešuje pomirjenje, ne pa zostritev. Zanimivo je, da je Tito še posebej poudaril svojo zvestobo Balkanskemu paktu.

V splošnem Titov govor ni odkril nič novega. Edini oblak prahu je dvignila uvodoma omenjena teza »priključitve« cone B. Sprejemu v Koprju je prisostvoval tudi tamkajšnji italijanski predstavnik dr. Carlo Albertario. Tito pa je ob svojem obisku prejel mnogo daril ter je postal častni meščan Kopra in Buja.

Zgodovinska očiščevanja

Ze po prvi svetovni vojni so nemški in francoski zgodovinarji spoznali in uvideli težkoče, ki so nastale zaradi potvarjanja dejstev davne in novejšje zgodovinske preteklosti. Tako kriva in izmalicezna potvarjanja zgodovine so zastrupljala cela pokolenja šolske mladine in časnikarstvo je iz takih krivih prikazovanj kovalo svoj politični kapital.

Ko pa je bilo javno mnenje nekoga naroda prepojeno s trdnim prepričanjem o nepobitnosti na tak način »dokazanih« zgodovinskih resnic, tedaj tudi odgovornim ljudem ni bilo več mogoče, da bi se tako nastalemu kolektivnemu pritisku uspešno uprli.

Tudi nemško-francoski spor so nedvomno v precejšnji meri podžigali s pretiranimi zgodovinskimi prikazovanji.

Vojna med Francijo in Nemčijo l. 1914-19 je stala približno štiri milijone ljudi in kot posledica tega prelivanja krvi je nastopilo obubožanje Evrope, pa tudi oslabilitev Nemčije in Francije.

Posledice tega vzajemnega hujškanja so bile tako očitne, da so se leta 1937 zbrali francoski in nemški zgodovinarji ter iz nemške in francoske zgodovine pričeli izločevati vse tiste posameznosti, ki so na eni in drugi strani povzročile toliko gorja.

Glede vprašanja krivde za vojni iz l. 1870 in 1914 so dosegli »sporzuma«. Bismarckovo brzojavko iz Emsa so spravili v pozabiljenje, pa tudi za l. 1914 niso vojne krivde enostransko prisojevali eni ali drugi strani.

Toda ta prizadevanja francoskih in nemških zgodovinarjev so padla v čas, ko se je evropsko politično obzorje jelo znova mračiti. Hitlerjeva rasna politika je u-

stvarila pogoje za nova potvarjanja zgodovinskih dejstev. Ni trajalo dolgo in zopet so prišla navzkrižno glede Karla Velikega, Otona Velikega ter bojev za osvajanje Prusije in raznih dogodkov nemško-slovanskih srednjeveških tretnj. V takem ozračju so bila pat vsa prizadevanja umerjenih zgodovinarjev obsojena na smrt.

Prišlo je do druge svetovne vojne in do ponovnega zloma nemškega nacionalizma. Zopet je nastopila izterjevanje in z njo novi sestanki zgodovinarjev v Parizu in Münchenu. Primerjajmo nasprotnih zgodovinskih tekstov je sedaj zavzelo širši obseg, ki ni šel samo v širino, ampak tudi v globino zgodovinskih opazovanj.

Znani sodržnik na področju novejšje zgodovine v velikem skupnem zborniku o razvoju človeštva, Renouvin, je podal duhoviti prikaz o vlogi slučajnosti v zgodovinskem dogajanju. Eno izmed najznačilnejših iger slučajnosti je ugotovil René Guerdan v svojem delu o propasti Bizanca. V tem delu zgodovinar ugotavlja:

Ob obleganju Carigrada l. 1453 je flota za rešitev Carigrada čakala pripravljena pred otokom Hiosen mesec dni. Ni pa mogla stopiti v akcijo zaradi nasprotnega vetra. Če bi bil veter ugoden, kakor je bil po navadi v tem mesecu vsa leta, razen leta 1453, bi bili Turke prisilili, da vsaj za nekaj časa opuste obleganje Carigrada. Isto so trdili glede bitke pri Waterloo, v kateri je Wellington dočkal Bluecherjeve prihode, dočim je Napoleon prav v odločilnem trenutku izostal Gronehy.

Na pobude, ki so prihajale z raznih strani, je slednjič organizacija Združenih narodov, UNESCO, pričela z vsestranskimi raziskovanji pritožb, ki se nanašajo na razno zgodovinska prikazovanja. Na predlog Francoza Casarosa-a so predlagali raznim vladam, da bi same predlagale spremembo zgodovinskih tekstov, ki naj bi jih sprejeli v nekem nepristranskem mednarodnem zborniku zgodovinskih razvojev. Toda ena sama vlada je sprejela Casarosoovo pobudo: Španija. Njej namreč ni bilo prav, da razni učbeniki zemljepisa pripovedujejo, da so španske reke v letnem času brez vode.

Na sestanku UNESCO v Bruxellesu so izrazili željo, da bi v vseh zgodovinah opuščali težnja, da bi v spornih vprašanjih dajali prav državi, kjer so zgodovinsko delo izdali. V novejšem času sta pa Andre Vassagnac in gospa Laviosa-Zambatti (Milan) pričela razvijati zgodnjo zgodovino iz predzgodovine ne glede na narodnostno ali rasno pripadnost zgodovinarjev. Kar Lucien Febvre predlaga, in sicer socializacijo zgodovine, pa predstavlja preoster odstop zgodovine z današnjega tira. Toda, če naj pozabimo vlogo današnjih zgodovinarjev, ki so hoteli opevati idealizacijo preteklosti, moramo vendarle poiskati vzajemnost na nasprotni strani.

Saj bomo nedvomno tudi v prikazovanju beneške preteklosti našli veliko takega, kar po naših pojmih pači zgodovinska dejstva. Nekritičen sprejem trditve Ivana Dia-kona o beneških ekspedicih, ki so po priznanju samega pisca lovi-le sužnje, ki so jih potem prodajali Saracenom v Španiji ter sprejetje beneškega stališča o Uskokih, kakor ga prikazujejo v šolskih knjigah za srednje šole, zanikanje idealnih pobud slovenskemu nacionalizmu v XIX. stoletju, vse to zahteva z našega stališča popravek. Toda, kolikor smo v stanju, da presojamo hladnokrvno, so dokaj številni primeri namerne nepoučitenosti na italijanski strani kot pri nas.

Cas bi torej že bil, da bi se med našo in italijansko historiografijo vzpostavili stiki, ki bi bili v stanju, da razbistrijo pojme in ki bi omogočili ugodnejše vzdušje medsebojnega razumevanja.

Zgodovinar

Ugoden potek pogajanj med Jugoslavijo in Italijo

Iz obveščenih krogov prihaja vest, da jugoslovansko-italijanska pogajanja o finančnih vprašanjih, ki izvirajo iz mirovne pogodbe, po doslej še niso našla rešitve, potekajo ugodno.

Gre pri tem za likvidacijo jugoslovanske terjatve iz naslova odškodnine za vojno škodo ter za likvidacijo italijanskih terjatev iz naslova nacionaliziranih imetij, kar tudi oni, ki so jih zapustili optanti.

Smrt boljševiškega inkvizitorja

Vodja sovjetske delegacije pri Z. N. je 22. novembra podlegel srčni kapi

21. novembra je francoski zastopnik pri Združenih narodih priredil diplomatski sprejem v čast predsednika francoske vlade, ki se trenutno muči v Združenih državah. Sprejema se je udeležil tudi sovjetski delegat Andrej Višinski. Bil je odlično razpoložen in po kosilu je na štiri oči dolgo govoril z Mendès-Franceom. Pletel je pač niti, s katerimi skuša Sovjetska zveza prepričati trditve zahodne obrambe. V teh svojih stremeljenjih se je namreč že nekajkrat z uspehom poslužila Francije. Verjetno je Višinskemu zanimalo, kakšni so neposredni sadovi razgovora, zato se je naslednje jutro odpravil na zasedanje Glavne skupščine Združenih narodov, ki se je zbrala, da posluša Mendès-Francea. Pri tem ga je zadela srčna kap in kmalu potem je izdihnil.

Sovjetska zveza je izgubila z Andrejem Višinskim človeka redkih sposobnosti in tudi široke izobrazbe. Po značaju pa je bil značilen proizvod boljševiške revolucije, karierist prvega reda, pripravljeno izgrati tudi najboljše prijatelja in napraviti vsako uslugo vladajoči kliki, če je le mislil, da mu bo to koristilo. Razen tega ni bilo zanj verjetno, nobenega drugega načela, katerega bi se v svojem življenju držal. Kot tak je bil kar ustvarjen, da je postal to, kar je v letih velikih čistk bil — pravi veliki inkvizitor boljševiške revolucije.

Rojen leta 1883 v Odesi kot sin poljske družine, je mladi Andrej Višinski študiral pravo. Leta 1913 je postal odvetnik, že pred tem, leta 1902, pa se je začel udeleževati v takratni ruski socialno-demokratski stranki. Po cepitvi te stranke med menjševike in boljševike se je najprej odločil za prve,

toda ko se je zmaga nagnila na drugo stran, je jadrno prestopil med boljševike. Odločil se je za pot znanstvenika. V letih 1921-22 je bil profesor moskovske univerze, leto 1923 pa ga je že našlo med člani Vrhovnega sovjetskega sodišča. Ko je opravil svoje delo, se je zopet vrnil na vseučilišče in nato v prosvetno ministrstvo, kjer je ostal do leta 1931. Takrat pa so v Sovjetski državi začele čistke. Stalin je sklenil, da bo neusmiljeno likvidiral svoje nasprotnike. Njegovo oko se je ustavilo na nekdanjem menjševiku, ki se je tako spretno prelevil v boljševika. Višinski je postal najprej vrhovni državni tožilec Ruske zvezne republike, njen podkomisar za pravosodje, leta 1934 pa vrhovni državni tožilec Sovjetske zveze. Kot tak je izpeljal vse velike procese, ob katerih je takrat svetu zastajala kri. Za nagrado za uspešno delo je ostal na tem položaju do leta 1940, ko je izbruh druge svetovne vojne zahteval, da se tako sposobnega in zanesljivega moža uporabi na drugem področju. Višinski je predsedal na zunanje ministrstvo, kjer je postal sodelavec Molotova. V zunanji politiki se je izživil vse do svoje smrti. Zastopal je Sovjetsko zvezo pri številnih dogodkih in sklepih te dobe. Leta 1949 je celo zamenjal Molotova ter je postal zunanji minister Sovjetske zveze. Stalinova smrt je pomenila zanj nov kritičen trenutek. Toda spreten lisjak ga je srečno preživel. Ministrsko mesto je zopet prepustil Molotovu, sam pa se je zadovoljil s položajem pomočnika ministra za zunanje zadeve in stalnega delegata pri Združenih narodih. Poraz Berke, ki je bil likvidiran, je pokazal, da se ni uračunal. V pravem trenutku je zopet izbral prijateljsvo tistih, ki so zmagali.

Malokdo je bil v Sovjetski zvezi doslej tako srečen, da bi umrl naravne smrti, čeprav je izvrševal tako delikatne naloge, kakor Andrej Višinski. Njegovi nastopi v Združenih narodih in na številnih mednarodnih konferencah so vedno dokazali njegovo spretnost, trdnost in, če je bilo treba, posvetno uglajenost. Skupini, kateri je služil, je v svojem življenju veliko koristil, toda ne da se reči, da bi s svojimi dejanji osrečel človeštvo. Srečanje s številnimi žrtvami, katere je spravil na morišče, mu na onem svetu prav gotovo ne bo prijetno.

Avstrijski pogoji za usmerjanje prometa skozi Trst

Ze pred štirinajstimi dnevi smo poročali, da se Avstriji živahno zanimajo za bodočo ureditev uprave tržaške luke in se marljivo pripravljajo na mednarodno konferenco, ki bo sklicana na osnovi londonskih sporazumov. Pri razpravljanih, ki se v Avstriji vrše o tem vprašanju, pa se vedno jasneje oblikujejo želje gospodarskih krogov, ki dajejo našemu pristanišču večino njegovega prometa.

Nesporno je namreč, da je Avstrija glavni klient tržaške luke. V letu 1953 je od celotnega tržaškega pristaniškega prometa odpadlo:

	na Avstrijo	1.408.631 ton
	na Italijo	268.358 »
	na Češkoslovaško	130.174 »
	na Jugoslavijo	89.527 »
	na Nemčijo	72.828 »
	na Švico	11.242 »

Te številke nam bolj kot vsaka druga beseda kažejo, kaj bi se zgodilo s tržaško luko, če bi nekega dne izgubila avstrijski promet.

Vsakdo, komur je pri srcu blaginja našega mesta, mora torej težiti za tem, da si Trst ohrani neklonjenost avstrijskih gospodarstvenikov. Sicer bo pristanišče, ki je z avstrijskim prometom zrastlelo, propadlo.

Razvoj v zadnjih letih ni bil zadovoljiv. Vloga Trsta v avstrijskem

prekomorskem prometu je šla rakovo pot. Medtem ko je Avstrija leta 1951 usmerila skozi Trst še 71 odstotkov svojega tranzita za prekomorske dežele, jih je leta 1953 šlo skozi Trst samo 55 odstotkov. Vzporedno z upadanjem prometa skozi Trst pa je naraščal delež Bremena in Hamburga. Posamezna pristanišča so bila zadnja tri leta udeležena na avstrijskem prekomorskem prometu s sledečimi odstotki:

	1951	1952	1953
Trst	71	63	55
Bremen	3	26	31
Hamburg	2	6	8

Avstriji tudi odkrito govorijo, zakaj je prišlo do tega nazadovanja njihovega prometa skozi Trst. Pri tem naštevajo pravno negotovost, v kateri je naše mesto plavalo v teh letih, zamotan birokratski postopek v prostem pristanišču (ki pa je sedaj že deloma omiljen z uveljavljanjem predvojnega režima), poseben dodatek na železniške tarife, ki ga italijanske železnice zaračunavajo na železniški tranzit za ali iz Trsta, deloma zastarele pristaniške naprave, ki podražujejo prekladanje, in pomanjkanje pogostih rednih ladijskih zvez itd. Poseben memorandum, katerega je glede tega predložila svoji vladi Zvezna gospodarska zbornica, omenja poleg tega še velike težave za

kamionske prevoze, kajti za potovanje vsakega avstrijskega tovornega avtomobila v Trst je treba dobiti posebno licenco iz Rima. Avstrijski podjetniki menijo, da bi jim moralo biti dovoljeno, da osnujejo v Trstu svoje podružnice ali samostojne tvrdke. Avstrijske tvrdke želijo tudi, da bi se v Trstu lahko udeleževali raznih natečajev za dela ali dobave pod istimi pogoji, ki veljajo za italijanska podjetja.

To so torej zahteve, katerim bi morale tržaške oblasti zadostiti, če hočejo, da bodo Avstriji ostali tako zvesti in naklonjeni prijatelji našega pristanišča, kakor so bili v preteklosti. Nihče namreč ne more pričakovati, da se bodo posluževali posrednika, ki bi jim bil sorazmerno drag in neprijeten.

Pa še nekaj zahtevajo avstrijski gospodarstveniki. Ob dokazani važnosti avstrijskega prometa za naše mesto želijo, da bi bila bodoča uprava tržaške luke takšna, da bi v njej tudi oni imeli primerno in ne prav zadnjo besedo.

Nobena izmed naštetih avstrijskih zahtev ni takšna, da ji Tržani v svojem lastnem interesu ne bi mogli ugoditi. To je obenem tudi najboljša pot, ki bo omogočila, da si Trst ponovno pridobi vsaj dober del tistega prometa, katerega so mu severna nemška pristanišča odvzela po letu 1951.

VESTI z GORIŠKEGA

Zahteva za enakopravnost in proti raznarodovanju našega življa

Fašistična Italija je obsodila Slovence na smrt. Vršila je zločin domora, in Slovenci so zločinskiemu namenu in početju kljubovali in se končno tudi uprili!

Niti pomoč nacistov ni zalega in uspela, ker je borba pravčnosti proti krivici sveta pravda, ki mora zmagati!

Fašizem je s svojim zločinskim početjem privedel državo do poraza. Vsa država, to je ves italijanski narod, je moral plačati grehe fašističnih voditeljev, ki niso poznali pravčnosti in človečnosti, marveč so mislili, da se svet da vlada s silo.

Pa so pravdo izgubili! Prišlo so na vlado druge sile, drave sile italijanskega naroda. Pametni in izkušeni možje, naobraženi in prežeti človeškega duha.

Vzgojeni po demokratičnem nauku, ki je edini pravičen in pravičen, ker velevala, da moramo vsi, vladarji in državljani, spoštovati pravice svojega bližnjega, pravice skupin in posameznikov.

V luči te demokracije in v siju človeških pravic ter v duhu odpora proti zločinu domora so novi voditelji kulturne in omikane Italije dali Italiji republikansko ustavo, ki diči državo, državne predstavnike in ves italijanski narod.

Le z nami Slovenci niso zakoni le v redu. Po določili ustave nam je vlada dolžna dati zaščitni zakon, ki daje vse demokratične svoboščine in pravice po vzoru in na podlagi listine o človeških pravicah.

Ta zakon in te pravice terjamo Slovenci v Italiji in jih bomo terjali, dokler nam jih vlada ne bo razjela!

Ostanki fašizma, v mišljenju in v metodeh, morajo izginiti prav iz tega ozemlja, kjer je bil fašizem najbolj živ v svoji zlohotni dejavnosti.

Raznarodovati Slovence v Italiji danes, po tolikih izkušnjah in po tako svečanem poudarjanju demokracije in človeških pravic od strani državnih predstavnikov, je pravi madež na telesu države in prava žalitev ustave.

Ali je to demokratično načelo, ko nam oblastva zatrjujejo, da slovenski otroci smejo v italijanske šole, otroci slovenskih optantov pa v slovenske ne?

Ali je to človeško?

Ce je res, da veljajo slovenske šole samo za Slovence, potem morajo biti res tudi to, da morajo veljati italijanske šole samo za Italijane, z zaključkom, da so slovenski starši dolžni dati svoje otroke samo v slovenske šole. In da je vsak nastop policajev, orožnikov, Lege Nazionale i. p. krivičen in prepovedan.

Najprej niso priznali državljan-

stva kakim tisoč Slovincem in so jih krivično vrgli v zmo, da so optirali. Potem so jim pri optički izjavi na goriškem županstvu črtali izjav, da prosilci govorijo oba jezika, odnosno samo slovenskega. Končno jim odrekajo optički odlok ali pa izganjajo otroke iz slovenskih šol!

Nihče pa, niti šolska oblastva, niti sam prefekt ne morejo pokazati niti enega samega določila zakona v tem oziru in očitno protislovno tolmačijo tista določila mirovne pogodbe in ustave, ki so ugodna za Slovence, bivše in sedanje italijanske državljane.

Ali tako ravnanje ne pomeni preganjanje in raznarodovanje? Ali raznarodovanje ne predstavlja zločin domora?

Italijanska demokracija ne pozna dvojne mere pri ravnanju z ljudmi, niti ne z manjšinami! Zato se mora krivica Slovincem popraviti, da postanejo enakopravni državljani, kot to velevala tretji člen italijanske ustave. Samo na ta način si bo Italija zagotovila lojalnost svojih državljanov slovenske narodnosti.

V nedeljo 21. t. m. sta obiskala Gorico ministri Medici in državni podtajnik Ferrari-Aggradi. Z ob-

lastmi sta se razgovarjala glede gospodarskega položaja na Goriškem in obljubila vladno pomoč za obnovo na gradščansko-krminkem področju (kjer bodo v petih letih zgradili omrežje za namakanje) za pospešitev živinoreje in za morebitno naselitev istrskih izseljencev na zemljo ustanove »Tre Venezie« v južni Furlaniji.

Minister Medici in podtajnik Ferrari-Aggradi v Gorici

Minister Medici in podtajnik Ferrari-Aggradi v Gorici

V nedeljo 21. t. m. sta obiskala Gorico ministri Medici in državni podtajnik Ferrari-Aggradi. Z ob-

K pozivu za pomoč

»Demokracija« in »Katoliški glas« pozivata usmiljena srca, naj pripomorejo za potrebne učence osnovnih šol in za dijake. Plemenita usmiljena srca so se pozivu takoj odzvala! Pa še ni zadosti, ker smo še daleč od nujne potrebe. Zato moramo ponovno klicati na pomoč in prositi vse zavedne Slovence in Slovenke, da storijo svojo dolžnost v meji njihovih zmognosti in, če jim kaj ostane, potem ko so potrebam svoje družine zadostili!

Navajamo plemeniti primer goske Slovenca, ki živi od male pokojnine. Dva dni si je ta gospod prikrasjal na hrani, da je le daroval za naše otroke kolikor so mu gnotne moči dovolile! Takih kremenitih značajev se nadeja naš narod šteti še večje število.

Sv. Miklavž je tu! Obdariti moramo naše malčke, da bodo veseli življenja in družbe ter tudi misli, da se je vendarle nekdo spomnil tudi nanje!

Redoljubni, darujte bodisi v denarju ali v blagu! Kdor daruje potrebnim in nedolžnim, temu pride tisočero poplačano!

Goriško uredn. »Demokracija«

Toča in najemninina

Kmetje-najemniki iz Steverjana, Jazbin in drugih po toči prizade- tih krajev se pritožujejo, da ne morejo plačati gospodarjem polne najemnine, ker niso imeli zadovoljivega pridelka.

Zato opozarjamo prizadete kmetje-najemnike, da jim zakon sam pri stvari pomaga, kajti po členu 1635 civ. zakonika ima kmet-najemnik, ki ima pogodbo za več let, pravico, da se mu najemnina zniža, če je zaradi višje sile (per caso fortuito) med letom in predno je pridelke spravil izgubil vsaj polovico pridelka. To določilo pa velja samo za primer, da v prejšnjih letih ni imel tako dobre letine, da bi sedanjemu letu ustrejal. Če take poravnava ni mogoča, se najemnina zniža ob koncu pogodbe, in sicer na splošno, obračunana na vseh letih. Oceniti se namreč približno navadni letni dohodek pridelkov, in če izhaja, da so pridelki bili nižji od predvidenih, ima najemnik pravico, da se mu najemnina zniža, vendar ne več kot za polovico.

Ce pa gre za enoletne pogodbe in je kmet-najemnik izgubil vsaj polovico pridelka, ima po členu 1636 civ. zakonika pravico, da se mu najemnina zniža, ne pa več kot za polovico.

Kmetje-najemniki naj pridelke torej dobro preračunajo in precej- nijo predno plačajo najemnino.

Števerjanci se pritožujejo

Zadnje čase obiskujejo naše pridelovalce vina neki dacarji iz mesta, ki zahtevajo, da jim pokažejo količino pridelanega vina. Vino tudi merijo in si zapisujejo. Prestrašeni kmetje se ne upajo upirati, misleč, da imajo ti dacarji pravico za tako početje.

Svetujemo kmetom pridelovalcem vina, naj od vsakega dacarja, ki bi se še pojavil, zahtevajo uradni ukaz za tako početje ter vse osebe

ne podatke ter ga prijavijo organu javne varnosti, da ugotovijo, ali dacarji ravna po zakonu ali ne!

Dacarji imajo pravico nadzirati le, da se na prodanem in iz kleti odpeljanem vinu plača dac.

Števerjanci potrebujemo vodovod

Števerjanci nujno potrebujemo vodo ne le za ljudi, ampak tudi za živino. Nudi se lepa prilika za zgraditev vodovoda. Onstran meje, to je tik naše vasi, so Jugoslovani zgradili briški vodovod, ki bi ga z lahkoto potegnili tostran meje.

Ta koristna naprava ne bi stala preveč! Zato pozivamo oblast, najprej domačo, da da pobudo za to, da se naše želje izpolnijo.

Kakor prejemajo vodo iz Jugoslavije prebivalci Gorice, in vlada jim pri tem tudi denarno pomaga, tako bi jo lahko prejeli tudi mi, pa Oslavje, Pevma in Sentmaver v goriški občini.

Skupina Steverjancev

R 80-letnici g. Antona Štekarja

Skupina Steverjancev čestita s tega mesta g. Antonu Štekarju za njegovo 80-letnico in mu kliče: Se na mnogo let!

Gospoda Antona Štekarja cenijo Steverjanci zaradi njegove sposobnosti v kmetovanju, kjer je pokazal izredno zmognosti. Postavil si je lepo in vzorno kmetijo, ki je pravi ponos za Steverjanci!

Po prvi svetovni vojni je bil tudi med upravitelji naše občine, kjer se je tudi dobro izkazal.

Prav zato, ker je dober in zmogljiv samostojen posestnik, ne spada v tisto politično skupino, ki samostojnosti kmetov ne dopušča, marveč jih odpravlja in uničuje!

Visoka starost kmečkega človeka je gotovo razveseljiv pojav v današnjih dneh, ko so ljudje bolehal na telesu in na duhu. Zelimo mu, da bi dočkal še čim več prijetnih novic v krogu svojih dragih.

Skupina Steverjancev

Najmlajša doktorica

Koncem tega meseca promovira v Turinu za doktorico leposlovja (belle lettere) gđc. Simčič Rožica, gotovo najmlajša doktorica cele okolice, ker ima šele 22 let, profesorica italijanske in zgodovine na slovenski strokovni šoli v Gorici.

Od srca ji čestitamo vsi kolegi in učenci in upamo, da bo ta vesela novica vzpodbuda tudi tistim ne več tako mladim šolnikom, ki niso še dosegli doktorata.

Krojni tečaj ERREVI

Krojni tečaj ERREVI se bo vršil stalno v Gorici v ulici Al- viano 6 v slovensčini.

Vpisovanje bo od 22. novembra dalje vsak dan od 15. do 16. ure. Istotam se dobijo tudi vsa potrebna tozadevna pojasnila.

Pouk se bo pričel takoj, ko se bo prijavilo zadostno število učenk, in se bo vršil po njih želji dopoldne, popoldne ali pa tudi zvečer.

Istotam in istotam se sprejemajo prijave za dopolnilni tečaj, katerega se lahko udeležijo vse one učence, ki so izpolnile prvi tečaj.

Po želji obiskovalk se bo lahko vršil tudi šivalni tečaj.

Mizarji kmetovalci podjetniki ! Deske smrekove, macesnove in trdih lesov, trame in par- kete nudijo najugodnejše

CALEA
TEL. 90441 TRST
Viale Sonnino, 24

Nova povišana stanarina

Senat je izglasoval zakon, s katerim so stanovanjske pogodbe, sklenjene do konca februarja 1947, podaljšane do 31. dec. 1960, stanarine pa bodo povišali vsako leto, začevši s prvim mesecem ko stopi zakon v veljavo, 20 odst. na prejšnji stanarini. Podaljšanje velja tudi za stanovanja, ki jih je bil nakazal komisariat za stanovanja po 1. marcu 1947 in pa za podnajeminske pogodbe.

Gospodari, ki živijo od najemnine, imajo pravico zahtevati povisek do 100 odstotkov, če je najemnik premožen, ali če mu najem nosi znatno korist.

Najemniki, ki imajo malo zaslužka, pa plačajo samo 10 odst. poviseka. Za stanovanja najnižje vrste (kleti, podstrešja, barake itd.) ni predviden noben povisek.

Sicer pa mora o zakonu razpravljati še poslanska zbornica in ga odobriti, da ga predsednik republike podpiše.

Iz lista »Il nuovo Corriere della Sera« izvem nekaj zanimivih podatkov glede višine stanovanjskih najemnin, ki jih Italijani plačujejo. Pred vojno je stanarina znašala 10 odst. življenjskih stroškov po vojni pa samo 2 odstotka. To pomeni, da je stanarina zelo nizka, če pomislimo, da potrošijo Italijani 4,04 odst. za tobak (to je 358 milijard lir na leto) in 5,4 odst.

za zabavo (to je 439 milijard na leto). Kje je pravica doma? Pri- znati je treba, da so lastniki stanovanj oskodovali na račun najemnikov!

Volitve tudi za izseljence

Poslanec Del Vescovo je stavil ministrskemu predsedniku vprašanje, ali ne misli, da bi bilo prav, če bi v novi volilni zakon vnesli določilo, da morejo izseljeni Italijani, ki jih je okoli tri milijone, voliti na najbližjem konzulatu, če so ohranili italijansko državljanstvo in volilno pravico.

Pametna zamisel! Pri nas smo za časa zavezniške zasedbe že videli, kako so angleški odnosno ameriški vojaki volili pri svoji edinici. Zare so nato zapečatili in jih prepeljali v Anglijo odnosno v Ameriko.

Tudi v drugih državah postopajo tako, da nudijo izseljencem osnovno državljansko pravico.

Podražitev tobaka in radia

Ministrski svet je sklenil povisati plače vsem državnim usluž- bencem, in sicer vsakemu po pet tisoč lir na mesec, začevši od 1. januarja 1954. Za kritje teh stroškov so sklenili podražiti cene tobaka in povisati radijske pristojbine in takse za nekatere industrijske alkoholne izdelke.

Boj slinavki

Goriška prefektura sporoča, da morajo vsi lastniki živine iz goriške insovedenjske občine cepiti živino proti slinavki, in sicer v roku enega meseca od dneva razgla- sa. Izvzeto je področje Ločnika, kjer morajo cepiti samo živino na postaji bika. Zdravilo nudi prefektura brezplačno. Kmetje bodo plačali 100 lir za vsako vbrizganje, ki ga izvrši pokrajinski odnosno občinski živinodržavnik. Kdor ukaza ne izvrši, bo kaznovan z denarno globo.

Koncert gosp. Gabrijela Devetaha

V torek 30. t. m. ob 9. uri zvečer priredi slepi pianist g. Gabrijel Devetah iz Sentmavra pri Gorici koncert v dvorani »Stella Mattutina« v Gorici. Vabljeni vsi!

Nagrajeni otroci

V soboto 20. t. m. je rimski župan razdelil nagrade za dobra dejanja. Topot je nagradil tri otroke: enajstletnega Darija Tosi-ja, ki je lani skozi vse šolsko leto nosil na hrbtu kilometer daleč v šolo in nazaj nekega svojega na udih ohromelega sošolca; desetletnega Marija Frontinija, ki je svojim ubožnim součencem razdelil vse svoje prihranke, obiskoval bolne tovariše in jim pomagal pri učenju ter jih celo zabaval.

Prvo nagrado pa je prejela sedaj še pokojna trinajstletna Rafaela La Criciera. Uboga deklica je ležala že leto dni bolna, ko je slišala naziv radia, naj vsi prispevajo, kolikor morejo, za poplavlence v Salernu, ki so ostali brez strehe in imovine. Deklica je nekaj časa bolestno premišljevala, s čim naj bi tudi ona prispevala. Pa pokliče k sebi svojo mater in jo poprosi, naj ji prinese zvezek otroških pesmic, ki jih je bila sama napisala. Skupaj sta izbrali najlepšo: Preda- snik. Poslala jo je v pismu na ra-

dioddajno postajo s prošnjo, da jo prodajo, izkupiček pa izročijo poplavlencem v Salernu!

Uboga Rafaela je kmalu potem izdihnila. Ni dočakala niti toliko, da bi izvedela, da je nekdo njeno pesmico bogato plačal. Ugotovili so, da je deklica imela dober pesniški talent.

Njenim staršem je rimski župan izročil nagrado pol milijona lir.

Starši in vsi vzgojitelji, navajajte otroke k dobroti. Učite jih usmiljenosti, da se bodo razvili v socialno čuteče državljane!

IZ SLOVENIJE

ZALOGE BAKRENE RUDE

Po podatkih inž. Evgena Kostiča znašajo do sedaj ugotovljene zaloge bakra v rudnikih Jugoslavije okrog 175 milijonov ton. Se neraziskana pa so ogromna ležišča bakra v vzhodni Srbiji, kjer se po mnenju strokovnjakov razteza bakreno področje na površini okrog 800 kvadratnih km.

KOMUNE

V SEZANSKEM OKRAJU

V dosedanjem sezanskem okraju nameravajo ustanoviti dve komuni: eno s sedežem v Sežani, ki bi obsegala Kras, drugo pa s sedežem v Kozini, ki bi obsegala brkinske vasi. Ta razdelitev je utemeljena v kolikor se sezanska komunna ukvarja predvsem z živinorejo in karnolomstvom, medtem ko se Kozina in brkinske vasi ukvarjajo z živinorejo in sedjarstvom.

BLOKIRAN DENAR

Z nepričakovanim odlokom vladnih oblasti so blokirali okrog 25 milijard dinarjev raznim podjetjem v Jugoslaviji. Tako so številna podjetja kar čez noč izgubila lep del dobička. Ta ukrep prav gotovo ne bo spodbudil delavskih kolektivov, da bi povečali proizvodnjo, saj vse prizadevanje delavcev za čim večjo proizvodnjo ne prinese njim nobene koristi.

Oblasti so opravile ta ukrep z izgovorom, da so podjetja prišla do blokirane dobička samo s povečanjem cen in ne z izpolnjevanjem proizvodnega procesa ali varčevanjem.

BLAGOVNI PROMET

V prvih desetih mesecih letos je znašal blagovni promet 344 milijard dinarjev. Od tega odpade na gostinstvo 34 milijard, ostalo pa predstavlja blagovni promet v trgovini.

DENARNI OBTOK

V minulem oktobru so zabeležili doslej največji denarni obtok, in sicer 82 milijard 700 milijonov din. Večji del tega zneska je pripisati okrog 200 tisoč novo zaposlenim delavcem in le manjši del na račun povečanja povprečnih plač.

Plače delavcem se torej bistveno niso spremenile, se niso zvišale, razen malih izjem.

Na drugi strani smo pa videli, da so se cene industrijskim proizvodom znatno povišale, saj so oblasti blokirale okrog 25 milijard din zaradi neutemeljenih dobičkov, ki izvirajo prav iz povišanja cen.

Tudi kmečki pridelki so se po-

GOSPODARSTVO

V VINOGRADU

Za napravo novih vinogradov in rtnih nasadov moramo zemljo globoko prekopati. Tako delo imenujemo rigoliranje! Zdaj je najprimernejši čas za tako delo.

V strmih legah bomo kopali približno 120 - 130 cm globoko, v ravnih zadostuje pa globočina 80 do 100 cm.

Za breskove nasade zadostuje 70 do 80 cm globoko rigoliranje.

Pri rigoliranju moramo zlasti paziti, da vrhno zemljo s travo podkopljemo, ker nam sicer trava zopet zraste, če ostane na vrhu.

V novejšem času imamo tudi močne traktorje z velikimi plugi (drevesi), ki tudi opravljajo tako delo. Orjejo 80 in več cm globoko! Pri oranju s traktorjem pa moramo paziti da ne delamo preveč širokih brazd, ki morajo biti največ 30 do 40 cm široke. Če na ta način se zemlja dobro zdrobi.

Za saditev sadnih dreves lahko že sedaj izkopljemo jame in jih pustimo odprte, da zemlja premrzne in se zdrobi!

Jame naj bodo 150 cm široke, globoke pa 80. Pri kopanju jam ločimo prvo lopato zemlje od druge in drugo od tretje. Tako bomo vse tri plasti zemlje ločene druga od druge. Zadnja prekopana plast naj ostane na dnu jame.

Ko jama zopet zasujemo, ko drevesa sadimo, vržemo v jama najprvo prejšnjo gornjo plast, tisto namreč, ki je bila travnata!

NA NJIVI

Tudi njive je dobro že sedaj dobro preorati, ko je suho in mrzlo vreme! Kdor ima gnoj za njive, naj ga že sedaj potrosi po njivi in rasje. To je posebno priporočljivo.

vo za bodoče sajenje in sejanje! Izkušnja namreč uči, da tako spodarani gnoj že v istem letu dobro učinkuje; pridelki pa niso tako močno podvrženi raznim boleznim.

V GOZDU

Zaradi suhega vremena je dobro, da takoj pograbimo listje v gozdu. Služilo nam bo za nastelj živine v hlevih; obenem pa nam tudi množi količino gnoja.

Mokre stelje ne smemo nikoli grabiti in domov spravljati, ker se živina na mokrem ležišču lahko prehladi in dobi revmatizem.

SETEV GRAHA

V zavetnih južnih in južno-vzhodnih legah lahko že sedaj sadimo grah. Sadimo ga navadno v 80 do 70 cm široke grede, ki jih gnojimo z dobrim hlevskim gnojem. To pa zaradi tega, ker gnoj varuje grah pred mrazom in ozeblino.

Priporočljivo je, da kmet potrosi 4 do 5 kg superfosfata na 100 kvadratnih metrov setve.

Sejati moramo sedaj samo zgodnje vrste graha, kakor na primer EKSPRES, SAKSA in tem podobne vrste, ki jih dobimo v »Vinoagrariji« in pri konzorcijih v Gorici.

Grah uničujejo razni škodljivci, proti katerim se borimo s trošenjem po gredah raznih pripomočkov, kot na primer ALDRIN, GEOGAMA, EPTAKLOR itd.

Ta sredstva so strupena, zato moramo previdno ravnati z njimi. Najdemo jih pri »Vinoagrariji« in kmetijskih konzorcijih, kjer dajejo tudi vsa potrebna pojasnila.

Veliko škodo dela tudi divji zajec. Znebiti se ga s strašili ali pa z ograjo odnosno z natičjem!

DROGERIJA

ANTON PODGORNİK

GORICA - Trg. De Amicis, 12 na Kornu - Tel. 3009

Vsakovrstno pohištvo:

SPALNICE - JEDILNICE -

KUHINJE ITD. - PO NA-

ROČILU IZVRŠI VSAKO

DELO - POROSTVO ZA

DOBER NAKUP - TOVAR-

NIŠKE CENE - DELO SOLI-

ONO - DOMACA TVRDKA

Tovarna pohištva

Tel. 32

PRINČIČ

KRM IN
Cormons - prov. Gorizia

Nafta - črno zlato

»Božična jelka« sredi peščenih pušče. Tako namreč imenujejo bencinski strokovnjaki zamotani ustroj izpušev in ocvaja, ki se dviga v zrak nekje sredi pušče kot močna jelka sredi zelene livade. Ta »božična jelka« pripoveduje, da v tem mestu iz zemlje nafta, izpušči in ocvaja pa imajo namen, da nadzirajo celotni odtok.

Po arabski puščavi so kar na gosto posajene »božične jelke«. Od tu prihaja v glavnem tekoče gorivo v žavelske čistilnice. Stiriindeset odstotkov vseh svetovnih podzemskih zalog naft je nakopičen pod zemljo Srednjega vzhoda. Čudežne zaloge naft so odkrili še v novejšem času. Šele pred dobrimi dvajsetimi leti je arabska nafta prispela na svetovna tržišča. Kaj vse se je v tem času v teh deželah pripetilo, izgleda kot čudežna pravljica svetovne zgodovine. Skoro čez noč je prišla ob Perzijskem zalivu žuboreti na dan dragocena tekočina. Druga svetovna vojna je dotok naft množila z neverjetno hitrostjo, in Saudova Arabija in Kuvajt sta postali deželi svetovne proizvodnje naft. Obe puščavski deželi, Kuvajt je neznatna šejkovina, ki je do tega časa obstajala le kot zemljepisni pojem. Danes sta obe deželi svetovnoznatni in predvsem pravljico bogati.

Sejk Kuvajta je najbogatejši mož na svetu, saj pridobiva njegova dežela, ki je nekaj večja od Slovenije, letno 41,5 milijonov ton naft. Zarekel se je, da bo že v kratkem svojo deželo pretvoril v najbogatejšo in napredno državo na svetu. Sam živi zelo skromno.

CEVOVODI SKOZI PUŠČAVO

Z »božičnih jelk« prihaja nafta v cevovode. Cevovod je poseben sestav cevi, ki prevaža nafto na tisoče kilometrov daleč. Te cevi merijo v premeru po 5 do 40 cm. Nobeno gorovje, nobena reka, noben prepad, nobena daljina in nobena druga prepreka ne ustavlja cevovodnih inženirjev pri njihovem trasiranju.

Nafta iz Kuvajta usmerja »alea« do Perzijskega zaliva, le nekaj ducatov kilometrov daleč. Saudova Arabija pa je izbrala drugo pot. Tu so zgradili 1750 km dolgi orjaški cevovod vse do sredozemskega pristanišča Saida v Libanonu. Kuvajtska nafta mora nasprotno po petrolejskih ladjah obiti Arabski polotok in odštevati visoke prevoznine skozi Sueški prekop, da pride v Sredozemlje.

Nafta do tega časa še ni zagledala luči sveta. Iz »božičnih jelk« je dospela v cevovode in iz ogromnih pristaniških »klet« so z njo napolnili orjaške in nasitne trebuhe petrolejskih ladij. Marsikdo, ki je bil že prisoten pri vinskih »polnjencah«, si bo mislil, da je polnjenje ladij enostavna zadeva. Pa ni res. Take velike količine je treba po ladijskem trebulu razdeljevati enakomerno, ker bi vsako drugačno ravnanje povzročalo med potjo »morsko bolezen«, če bi težka nafta pri razburkanem morju udarjala ob stene in s tem spravljala ladjó iz ravnotežja. Ladijski trebul, ki lahko požre 25.000 ton naft, je razdeljen v 30 ločenih tankov.

V žavelske čistilnice je nafta

prispela v neizpremenjeni obliki, tako, kakor jo je Bog ustvaril. Šele tu na nekdanji zemlji slovenskih kmetov in vrtnarjev, v čistilnicah pridobivajo iz nje: bencin, kurilno olje, mazivna olja, asfalt in še mnoge druge proizvode. Prvo obdobje predelave naft je destilacija, ki se vrši po istih načelih kot »kuhanje« žganja. S segrevanjem vodijo nafto v posebne ločilne stolpe. Razne tekočine se, kakor znano, spreminjajo v paro pri različnih temperaturah. Sestavni deli naft imajo torej različna vrelišča. Lahke bencinske pare so prve, ki se dvigajo proti vrhu notranjosti stolpa in uhajajo po odprtinah v cevi, ki jih v posebnih kotlih ohladijo in že imamo bencin.

Ostanek segrevajo še dalje. Paro, ki se dvigajo, so težje, zato dosegajo nižje ležeče odprtine. Tu

nastaja svetilni petrolej. Tako gre ta postopek dalje, vse dokler niso vse naftne razstavili v njene sestavine. Ob koncu ostaja najtežji proizvod, asfalt.

Tako pridobljeni bencin in tudi ostali proizvodi pa še niso uporabni. Predstavi jih morajo in tudi se oplemeniti. Ko so tudi ta dela končana, se »tekoče zlato« iz žavelskih čistilnic »razteče« s pomočjo železniških in avtomobilskih cistern po vseh tistih deželah, ki imajo veliko avtomobilov in motornih strojev, nimajo pa goriva.

Ko se prevažamo s skuterji po deželi, le redko kdaj pomislimo, kako dolgo pot in koliko najrazličnejših postopkov je preživela smrdljiva tekočina, nad katero se prižogujemo, če vozilo po klancu stopiha in se trudi, da nas spravi na vrh.

Pred dnevi je v Trstu izšel drugi del narodopisne zbirke »Od morja do Triglav«, v katerega je neudrudi kulturni delavec dr. Metod Turnšek povezal svoje zapiske o Beneški Sloveniji in Reziji. Pravzaprav smo ta drugi del zbirke že pričakovali, saj ga je izdajatelj že pred dvema letoma, v uvodu prve knjige te zbirke, sam napovedal. In vendar nas je s 175 stranmi debelo knjigo, posvečeno samo Beneški Sloveniji in Reziji, zelo presenetil. Predvsem zaradi obsežnosti zbranega gradiva, sicer pa tudi zato, ker je z njim pred nami duhovno oživel usodo znatnega dela slovenskega rodu, ki mu ni bilo še nikoli dano zaživet v svobodni slovenski skupnosti.

Nova Turnškova knjiga je tako v prvi vrsti dokument našega narodnega življenja, zbirka pričevanj iz srede našega časa o deželi, za katero je že ob koncu prejšnjega

stoletja zapisal Simon Rutar, da dvomi, ali se bo kasneje še kdo med nami lotil pisanja o njej. No, 50 let kasneje sta se tega dela lotila Goričana Feigel in Nanut. Dasi so Turnška vodili drugačni nameni, vendar prihaja njegova knjiga kot nekakšno dragoceno narodopisno dopolnilo »Beneške Slovenije«, knjige, ki sta jo leta 1950 v Gorici izdala omenjena Goričana, in ki je bila pomanjkljiva prav s te plati. Pomanjkljiva toliko bolj, ker sta obe deželici pod Matajurjem in Kaninom z narodopisnega vidika najzanimivejši med vsemi slovenskimi pokrajinami. Iz njihju namreč naravnost diha starodavnost, izročilo, ki je z narodnim jezikom vred pomagalo ohranjevati našo narodno mejo celih tisoč let skoro nedotaknjeno tam, kjer je potekala že zgodaj po naselitvi. Nova Turnškova knjiga predstavlja sedaj ta svet s tega vidika nadvse dostojno.

Ce jo prelistamo, opazimo, da je razdeljena v sledeča glavna poglavja: Uvodno posvetilo Trinku, Cerkveno leto, Ob rojstvu in smrti, Ljudska duša, Zenitev, Ljudsko življenje, Ljudska domišljija, Ljudsko slovstvo, Reki, pregovori, uganke. V taki razdelitvi res ni pravega znanstvenega reda in bi izdajatelj moral v taki knjigi upoštevati predvsem že ustaljeno delitev narodopisja v materialno socialno in duhovno kulturo. Tako bi moral združiti zapise običajno pojmovanega »narodnega blaga« pod skupno poglavje. Toda navsezadnje je to poststransko vprašanje. Vajneje je, kaj prinaša knjiga, in če jo tako tehtamo, lahko ugotovimo sledeče:

Od vseh 175 strani ima Turnškova zbirka tri četrte zapisev narodnih pesmi, pravilic in pripovedk, ki jih je zbral deloma sam, v glavnem pa s sodelavci in zapisovalci, katerih seznam objavlja ob koncu knjige. Z ostalih dveh področij narodopisja je gradiva malo, presenetljivo malo iz materialne kulture. Omenjeni seznam pa nudi tudi lep pogled v delavnico izdajatelja samega. Pokaže nam namreč njegovo izredno delavnost, katere sadove smo na versko-narodopisnem področju imeli priliko spoznati v štirih knjigah »Pod vernim krovom«, na širšem narodopisnem področju pa v zbirki, katere druga knjiga je pravkar izšla. Kot je ta seznam avtorov pri nizanju sodelavcev podoben in natančen, vendar ne upošteva že dosedanjih tiskov gradiva, ki je bilo že kdaj prej objavljeno. Tako je na primer lep del zbirke narodnih pesmi župnika Cuffola svojčas objavila revija »Mlada Setev«, pesem o botri Marjeti pa smo brali že v »Trinknem zborniku«. Kljub temu je v Turnškovi zbirki toliko novega gradiva, ki bo dobrodošlo znanstveniku-narodopiscu, da bo tudi ta, čeprav knjiga ni namenjena neposredno njemu, iskreno pozdravil zbirko tako, kot je sedaj, tudi z vsemi morebitnimi pomanjkljivostmi.

Kot prva, je tudi druga knjiga »Od morja do Triglav« lepo opremljena - s bogato ilustrirano. Večina izbranih fotografij je iz albuma Mária Magajne in sijajno dopolnjuje podobo Beneške Slovenije. Prav na začetku knjige nas pozdravi slika pokojnega Ivana Trinka, katerega spominu dr. Turnšek posveča svoje delo. In kot prva publikacija Zgodovinsko-narodopisnega inštituta v Trstu njegova knjiga je v resnici tudi spomenik velikemu pokojniku, spomenik, kakršnega bi bil on sam v očetovski ljubezni do svojih ožjih rojakov najbolj vesel.

2 baloni v zrak

Američan Garret Cashman je prišel na misel, da bi se dvignil v zrak s pomočjo navadnih gumijastih balonov. Vendar je računal, da bi dosegel največ 200 metrov višine, višje zračne plasti mu niso vzbujale preveč radovednosti. V bližini New Yorka je razkazoval svojo pripravo. Trdno je prilezal 80 balončkov, ki so bili napolnjeni z vodikom, med seboj. Na konce posameznih med seboj povezanih balonov pa si je pritržil leseno klopico. Ko je bilo vse pripravljeno, je svoji »posadki na zemlji« ukazal, naj priklonijo vrvi izpusti. V resnici se je dvignil v zrak. Uračunal se je samo v tem, da ga njegovi baloni niso dvignili navpično v višino, kakor si je želel, pač pa so ga zračni tokovi zanesli v smeri, ki mu niso bile ravno prijetne. Tudi glede višine se baloni niso pokorili njegovi volji. Baloni so ga dvignili do 1700 metrov visoko in predrli oblake. Stvar se mu je zdel kar zabavna, končno pa je prišel rezati posamezne balone in je srečno pristal.

POLETI ČEZ SEVERNI TEČAJ

V ponedeljek 15. novembra je startalo na letališču v Kopenhagnu prvo letalo Douglas DC-6B »Skandinavske zračne družbe« na redni letalski promet med Skandinavijo in Los Angelesom. Letala bodo progo preletela dvakrat tedensko. V zgodovini letalstva se s tem odvarja novo obdobje. Zahodna obala Amerike je Evropi za precej ur postala bližja. Letala pristajajo na oni strani tečajnika na oporišču BW 8 na Groenlandiji. V »Hotelu pri Eskimu« dobijo potniki majhen prigrizek in eno uro po pristanku nadaljujejo pot proti Winnipegu v Kanadi. Po 26 urah poleta so potniki že pod palmami Kalifornije.

Ta proga najzgovorneje priča o orjaških napredkih, ki so se odigrali na visokem severu naše zemlje. Časi ekspedicijskih in raziskovalnih potovanj proti Severnemu tečaju, ki so vzmernirali svetovno prebivalstvo v začetku tega stoletja, so za nami. S pasjo vprego je

dosegel 6. aprila 1909 Robert Peary kot prvi Severni tečaj. L. 1928 ga je preletel Rihard Byrd in istega leta sta ga z vodilnim balonom dosegla Amundsen in Nobile. Leta 1937 je tam pristala neka ruska ekspedicija. To so bili prvi pionirji.

Danes je pot na Severni tečaj tlakovana s konzervnimi škatlicami, tako pravijo stari raziskovalci. Ze pet let leta »tečajna mačka«, letalo B-29, iz Fairbanksa na Alaski vsakih 48 ur po enkrat na teme naše zemlje in nazaj zaradi vremenskih ugotovitev. Pred kratkim smo že poročali o treh ameriških in petih sovjetskih oporiščih, ki so nekaj sto kilometrov oddaljena od Severnega tečaja.

V nekaterih krajih tečajnega območja se je zasedla tudi že industrijska delavnost. Ob rti Barrow na Alaski ležijo najsevernejši petlja, to za nami. S pasjo vprego je

ti so pričeli z vrtnari na polotoku Tajmiru.

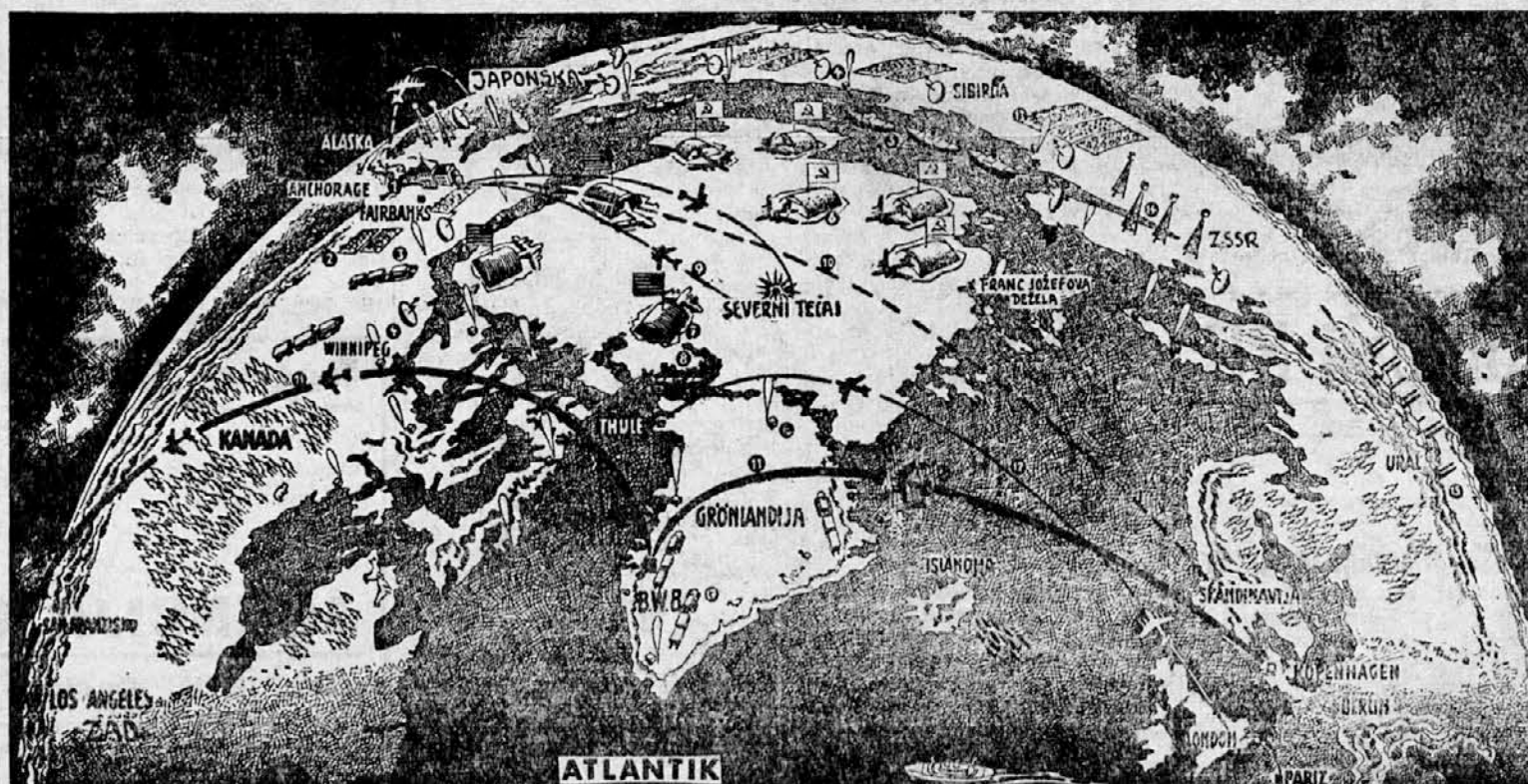
Severni tečaj se je v teku druge svetovne vojne močno približal žariščem strategije in politike. Danes so že do dobrega ocenili gospodarske vrednosti arktičnega območja. Devet desetlin svetovnega prebivalstva živi na severni polovici zemeljske krogle. Na njej ležijo najvažnejša industrijska središča. Glavna mesta veleisl so Severnemu tečaju bližja kakor pa ravniku. Preko tečajnih območij potekajo najbližje zvezne proge.

Se pred dobrimi sto leti so govorili: »Nišči srečo na zahodu!« Danes je privlačno geslo sever. Meja obljubenosti v Kanadi se je v zadnjih petih letih skokoma pomaknila proti severu. V osrednji Alaski, v dolini Yukon obdelujejo kmetje po tečajnim soncem 16.000 jutrov zemlje. V glavnem pridelujejo krompir in zelenjavo. Tudi jagodičje in cvetice uspevajo po njih-

vih vrtovih. Dijaki v Fairbanksu, ki pohajajo najsevernejšo univerzo na svetu, se hranijo v glavnem s pridelki lastne zemlje. Vse to pa je šele začetek. Alaska bi lahko preživljala še nadaljnjih 200.000 družin, tako misli ameriški gospodarski komisar na Alaski.

Edina prevozna sredstva na teh področjih so motorne sanke. Na take sanke priklonijo še več navadnih sank in tako nastane resnični beli vlak za prevoz blaga in potnikov. Samo še skrajni sever se trdovratno upira človeški vsiljivosti. Dva kanadska ledolomilca pa sta tudi tu razdevila naravo.

Tudi na sibirski strani so izredno delavni. Sibirski zima v zadnjih desetletjih ni več tako ostru. Severnovzhodna pasaža je za časa polarnega poletja prevozna. Severnosibirska morska pot omogoča ladijski promet med severnimi pristanišči evropske Rusije in pristanišči na Daljnem vzhodu.

Reklamne krave

V Franciji so iznajdljivi živino-rejci ožrli njihove družgare pričeli uvajati nov način reklame. Na dobro rejnih in širokih obokih plemenskih krav so urezali v dlako živali napise in znamke svojih žigov mleka, masla in str. Včasih so te znamke opremljene tudi v barvah. Reklama je v prvi vrsti namenjena turistom, ki obiskujejo podeželje.

POD ČRTO

SREBRNI KOVANEC

Kdo neki je pozabil denar? Morda sam hudopec, da bi me izkušal, ali mama, da bi z njim plačala učitelja klavirja? Nezapopadljiva skrivnost. Gotovo je samo to, da je denar ležal v spremenjici na kamnu in da sem ga neko sredo zjutraj odkril, ko sem se odpravil v šolo. Dejal sem si: »Glej, glej kovanec za dva franka! Bil je to res lep in velik kovanec. Ne da bi pri tem mislil kaj slabega, sem ga vzel v roko, da bi ga laže občudoval. Takoj me je spreletela letka čarobna moč.

Bilo mi je takrat dvajset let; štirideset soldov (1 francoski sou je 5 cent.) je pomenilo zame ogromno vsoto, in nenadoma sem občutil, kako so vstajale v meni prav tako številne želje, kolikor je soldov štel veliki kovanec. Preudarjal sem: »Kolikoli vožen je čolnom je v tem kovancu! V teh časih je bilo veslanje moja največja strast. Ves božji popoldan bi se lahko zadrževal na temnih vodah starega pristanišča, v sredi ribiških

čolnov in odhajajočih parnikov, v sredi kričanja galebov in poveljnihskih poklicev bi poslušal peje mornarjev na visokih prečkan jadrnic in končno bi se zvečer, prepojen z duhom po katramu in olju vrnil domov, kot da imam za seboj dolgo potovanje. Večje sreče v resnici nisem poznal.

Ta sreča pa je bila kaj draga, in če sem hotel z dvema soldoma, ki sem ju prejemal vsak teden, najti čoln za šest soldov, sem moral štediti, si odmerjati in se odpovedovati vsemu drugemu.

Nekaj minut sem postal in se nisem premaknil, dokler me ni nadpril prišel skelet na dlani. Nepozabljive minute, boleči in obenem užitekopolni strah izkušnje! V strahotnem notranjem vznemirjenju sem se pričel tresti po vsem telesu. V ušesih mi je brnelo. Dobro sem čutil utripe srca in enakomerno tiktakanje ure na kamnu. Končno pa je postala misel na dolžnost in postenje, ki so mi ju starši vcepili v dušo, verjetno pa tudi strah pred kaznijo močnejšo od izkušnje. Položil sem kovanec nazaj, od kjer sem ga vzel. Samo...

Potrebno je, da dodam, da sem kovanec nehoti potisnil daleč nazaj za uro, da bi ga nihče ne opazil.

Od tega trenutka dalje je bila tatvina pravzaprav že izvršena, da celo poostrena s strahopetnostjo in hinavščino. Moja ogorčena vest se je prebudila in mi klicala: »Tati! Tatki! Misliš, da jo slišijo vsi. V šoli nisem mogel ostati pazljiv. Če sem še tako napeto upiral pogled v knjigo, sem ugledal na vsaki strani zgolj zapeljivi blesk preveč dolgo občudovanega novca. Da, zločin je bil storjen, drugače bi me vest vendar tako ne pekla! Zdelo se mi je, kakor da mi je srce oklepala ščipalka; bil sem osramočen, zbežan in najraje bi bil sam. Ob drugihčnih priložnostih bi svojemu drugemu lastnemu jazu ogorčeno zaklical: »Mojči! vendar! Nicašar nisem zagrešil! Pusti me pri miru! Ga bodo že našli ta preklanci kovanec za štirideset soldov! In medtem ko sem si to dopovedoval, sem zadovoljno mislil na to, da uro navijajo vsaka dva tedna enkrat in da je sprejemnika ponavadi zapuščen kot svetilce in jo uporabljajo samo enkrat na teden ob učenju

klavirja. Ko sem se zvečer vrnil domov, sem se prikradel v spremenjico in v temi tipal za kovancem. Novec je še vedno ležal na mestu, kamor sem ga bil položil. Nisem imel poguma, da bi ga odnesel, pa tudi ne večjega poguma, da bi dejal staršem: »Tu leži srebrnjak!« V resnici sem postal tat.

Večer sem preživel v izrednem razburjenju. Misli sem na jutrišnji četrtek, na prostost, na ladje; kljub temu sem proti pričakovanju dobro spal.

Naslednje jutro po zajtrku sem se zmužnil v jedilnico. V sosedni sobi so govorili, bal sem se, da bi utegnil kdo vstopiti. Brez obotavljanja sem stegnil roko in jo zovet odmaknil. Kako dolgo sem tako postal, sem že pozabil. Nepozabljaj pa mi je ostal blede zmeden otroški obraz, ki me je opazoval iz zrcala nad kamnom z očmi prestrašene zvalji! Končno so se glasovi oddaljili. Hitro sem pograbil srebrnjak in že sem bil tudi zunaj.

Bil je krasen četrtek, za nas dijake v tistih časih šole prost dan. »Nedelja« brez dolgočasnih spreho-

dov s praznično oblečeno družino. Iz strahu, da bi me ne poklicali nazaj, sem stekel po najkrajši poti k pristanišču. Med tekom sem poslušal kako srebrnjak veselo pozvanja ob moj bakreni novčič za dva solda, ki sem ga prejemal vsak četrtek od staršev, in to pozvanje me je opajalo, mi pritrjevalo peroroti. Niti sence kakšnega občutka vesti nisem več občutil. Lahkih nog, smeječ, razbeljenih lic sem tekel in že vnaprej okušal vse sladkosti zabave. Nenadoma mi je pred nekimi cerkvenimi vrati iztegnjena roka beračice ustavila tek. Ali me je presunilo ubožstvo njenega ugašlega pogleda? Ali pa je bila nujna potreba, da po zločinu napravim dobro delo? Kakor že koli, iz žepa sem potegnil svoj četrtekov kovanec za dva solda in ga zagnal beračici, ki se mi je tako presenečeno zahvalila, da me je dve ulici dalje prevzel pretresujoč strah. O, moj Bog! Kaj sem morda...?

Hitro sem prebrskal po žepu in obupno zakričal. V žepu sem imel samo še kovanec za dva solda. Srebrnjak za dva franka sem podaril nehoti beračici! In pri vsem tem

so bile ladje že tako blizu. V sončnem popoldnevu so molili jambori in jadra čez zadnje hiše ulice v zrak. Ne, take jeze, takega obupa še nisem doživel.

Obrnil sem se in z ihto godrnjal sam s seboj: »O jo že najdem! Denar, da sem se zmotil... In če mi srebrnjaka ne vrne, puštim aretirati kot tatiko!

Imenoval sem jo tatiko. Tako sem bil predrzen. Kje pa je ostala? Povsod sem jo iskal, prevohnil sem vsa cerkvena vrata, pregledal po vseh stranskih ulicah. Ni je bilo več. Odlšla je s srebrnjakom domov. Njeno delo za danes je bilo končano. Obenem je bilo končano tudi z mojim četrtkom.

Zdivjal sem tako, da sem z vsjo naglico stekel domov in se vrgel nami naravnost okrog vratu. V velikem izbruhu solza, v katerem je bilo še vedno več ogorčenja kot pa kesanja, sem ji vse priznal.

Tako se pogostokrat pred sodišči dogaja, da zločinec priznava svojo krivdo zgolj iz jeze, da se mu njegov namen ni povsem posrečil.

Alphonse Dandel

VESTI s TRŽAŠKEGA

Radio Koper in Radio Trst

V severovzhodnem kotu Tržaškega zaliva si v neposredni soseščini stona nasproti oddajnika Radia Trst in Radia Koper. Prvi je imel do nedavnega dva popolna krajevna programa, enega v italijanskem, drugega v slovenskem jeziku. To sta Radio Trst I in Radio Trst II. Italijanska oddaja je bila medtem že okrnjena, slovenska pa je zaenkrat ostala bistveno neizpremenjena. Radio Koper pa ima samo en oddajnik, na katerem oddaja mešan slovensko-italijanski program, pri čemer je rezervirano nekaj časa tudi za poročila in kakšno drugo oddajo v srbohrvaščini. V ljubljanskem »Slovenskem poročevalcu« pa smo pred kakšnim tednom lahko brali, da bo tudi Koper v kratkem dobil še en oddajnik in bo potem oddajal dva celodnevna programa: enega v slovenskem jeziku (z nekaj oddajami v srbohrvaščini) in enega v italijanskem jeziku. Položaj bo torej v bližnji bodočnosti takšen, da bo nasproti le delno lokalno urejanemu italijanskemu Radia Trst I deloval popolnoma krajevno usmerjen italijanski Radio Koper, Radio Trst II pa bo moral tekmovali s slovenskim programom Radia Koper.

Pri tem nas ne zanima, zakaj so smatrali Italijani, da je bilo prav v tem trenutku potrebno oslabilo krajevni značaj njihove radijske postaje. Zelimole, da bi italijanska Radijska in televizijska družba, ki je zdaj odgovorna tudi za delovanje Radia Trst II, poskrbela, da bi oddaje naše slovenske radijske oddaje bile take in zmogljivost slovenskega oddajnika v Trstu tolikšna, da bi lahko uspešno tekmovala z bodočim popolnim slovenskim programom Radia Koper. V ta namen bi bilo treba povečati programski odsek Radia Trst II, ki je danes preobremenjen, in razširiti bi bilo treba krog sodelavcev in nastopajočih. Primerno povišanje proračuna in s tem honorarjev bi gotovo pritegnilo k sodelovanju

Slovensko dobrodelno društvo v Trstu organizira letos v društvenih prostorih tečaj ritmičnih vaj in telovadbe. Pojasnila in vpisovanja na sedežu društva v ulici Machiavelli 22-II. nadst. v uradnih urah.

precej posameznikov, ki stojé danes ob strani.

Italijanska Radijska in televizijska družba, oziroma njen opolno-močenec, ki danes upravlja Tržaško radijsko ustanovo in s tem Radio Trst II se mora namreč zavdati, da je bil Radio Trst I vse od odhoda titovskega usmerjenih vodilnih nameščenec važen glasnik svobodoljubne miselnosti in načel. Kot tak si je pridobil veliko poslušalcev po vsej Primorski, Istri in tudi v osrednji Sloveniji. To naklonjenost in ta značaj mu je treba tudi ohraniti. Slabo pa je, da je slinost njegovih oddaj, posebno v večernih urah, zelo slaba in sega na Krasu n. pr. samo do St. Petra, v Soški dolini pa ga ujamemo samo, kdor ima dobro anteno ali res velik aparat. Ker gre pri tem za radijsko postajo, ki naj bi bila eden izmed mostov zblizanja in pomiritev med obema sosednjima narodoma, bi bilo vredno razmisliti o tem, ali ne kaže pojačati oddajnikov Radia Trst (oziroma jih prenesti), tako da bi lahko vsaj

vsem Slovincem na tej strani jugoslovansko-italijanske meje v vsakem dnevnem času uspešno posredovali novice, zanimivosti in razna umetniška dela iz slovenskega, kr-kor italijanskega in ostalega sveta. To je toliko bolj potrebno, ker je Radio Koper tudi v novih okoliščinah ohranil svoj stari ton in služi idejam, ki jih večina slovenskega prebivalstva odklanja.

Važna glasbena oddaja Radia Trst II

Ljubitelji klavirske umetnosti opozarjamo na koncert znanega mladega pianista prof. Marije Sanci-na, kateri bo izvajal na svojem osmem solističnem radijskem koncertu v ponedeljek, dne 29. t. m. ob 21.15 pomembne in zahtevne skladbe sodobne klavirske ustvarjalnosti: Ottorino Respighi: Tri preludiji na gregorjanski koral, koncertno Etudo Karla Szimánovskega in »Fantastično Kólo« Mirce Sanci-nove.

Optanti so italijanski državljani Važna razsodba tržaškega Prizivnega sodišča

Zelo važno razsodbo v vprašanju državljanstva optantov je pred nekaj dnevi izrekel tržaško prizivno sodišče (Corte d'Appello).

Znano je, da sta tako občina kot prefektura optantom doslej skušali osporavati italijansko državljanstvo, da so jim jemali tržaške osebnostne izkaznice in jih ertali iz seznama volivcev.

To postopanje je bilo naperjeno v glavnem proti Slovincem. Sedaj je pa to sodnim potom onemogočeno, ker se je izkazalo za nezakonito.

Gospoda S. P. in I. M. sta bila črtana iz volilnega imenika z izgovorom, da sta izgubila državljanstvo v kolikor bi italijanska vlada utegnila osporavati njihovo opcijo.

Proti temu postopku sta se oba pritožila na prizivno sodišče, ki je sedaj razsodilo, da ostanje optanti italijanski državljani vse dokler jim notranje ministrstvo s posebnim dekretom ne odvzame držav-

ljenstva, da torej ostanejo italijanski državljani ne glede na to, če bi jim italijanska vlada opcijsko hotela osporavati ali ne. To pa pomeni, da ima vsak optant, s tem da je optiral, pravico do italijanskega državljanstva in posledno temu pravico do italijanskega potnega lista in do volilne pravice.

Ta razsodba je torej končno vendarle omogočila vse drugačne razlage občine in prefektore.

Branil je dr. Branko Agneletto.

Župan Terčon pri dr. Palamari

Preteklo soboto, dne 20. t. m. predpolodne je generalni komisar dr. Palamara sprejel župana devinsko-nabrežinske občine, g. Terčona. Župan je po pozdravu pojasnil generalnemu komisariju razne najnujnejše potrebe v občini, nakar je generalni komisar pojasnil svoje stališče v zadevi občinske uprave. Da si bo o občinskih problemih bolj na jasnem, je sporočil, da bo v najkrajšem času obiskal nabrežinsko kakor tudi ostale občine. Zanimal se je o narodnostnem stanju v občini ter izrazil željo, da bi vsi pomirjevalno vplivali na ljudi, da bi tako prišlo do resničnega in mirnega sožitja med obema tu živečima narodnostima. Župan je sporočil gospodu generalnemu komisariju, da je naše ljudstvo vedno bilo pripravljeno živeti v prijateljskem sožitju z italijanskimi sosaščani. Sedaj pa, da se bodo začeli izvajati sklepi londonskega sporazuma, kar bo prineslo gotovo k večji pomirlivi duhov med obema narodoma. Gospod generalni komisar je izjavil, naj bomo prepričani, da se bodo londonski sklepi natančno izvajali.

Gregorčičeva proslava v Nabrežini

Slovenska Prosveta in pevsko društvo »Avgust Tancek« v Nabrežini priredita v nedeljo, dne 28. novembra ob 16. uri v nabrežinski kinodvorani Gregorčičovo proslavo. Spored: Moja srčno kri škropite (melodram); Podoba naše domovine »Gregorčičevi pesmi« (govori g. Mirko Mazora); N. N.: Naša zvezda; J. Flašman: Kdor ima srce (poje ženski zbor iz Nabrežine, vodi Fran Fabris, pri klavirju Marica Klakočar); Domovina (recitira Adrijan Rustja); Jos. Michel: Človeka nikar (poje baritonist Marjan Kos, pri klavirju Marica Klakočar); De-

Nove davščine

Italijanska vlada je na zadnji seji odobrila vrsto novih davčnih ukrepov, ki povišujejo razne posredne davščine in uvajajo nove.

Uveden je bil državni davek na radijsko naročnino, ki znaša 850 lir letno za radio in 5.000 za televizijo. V javnih lokalih bo znašal davek za naročnino 850 lir za radio in 10.000 lir za televizijo. Uveden je bil tudi nov davek za javne lokale, ki so namenjeni izključno gledanju televizije; ta davek gre od največ 120.000 lir za luksuzne lokale do 20.000 lir.

Nadalje so bile povečane pristojbine za igralne karte, in sicer na 300 lir za šop navadnih kart.

Davek na proizvodnjo piva se poviša od 300 na 400 lir za vsako hektolitrsko stopnjo.

Uvaja se davek na proizvodnjo cementa, in sicer 50 lir za stot cementa in 40 lir za stot cementnih aglomeratov.

Uvaja se davek na proizvodnjo za butan, propag in mešanice.

Povišane so bile tudi cene nekaterih vrst cigaret.

Edina moderna knjižnica v mestu

Želeti bi bilo, da se bivša Zavezniška čitalnica ohrani

Kmalu potem, ko je prišli v Trst, so Zavezniški odprli v našem mestu posebno čitalnico, v kateri so obiskovalci lahko posegali po angleških in ameriških dnevnikih in revijah. Čitalnica je razpolagala tudi vedno večjo knjižnico sodobne angleške in ameriške literature z raznih področij človeškega udejstvovanja. Poleg drugih udejstvovanj, med katere je spadala organizacija raznih predavateljskih večerov, jezikovnih tečajev, predavanj, poučnih filmov in koncertov, sta bili prav moderna knjižnica in čitalnica jedro te ustanove. Zavezniško čitalnico bi številni izobraženci v našem mestu težko pogrešali. Kot smo obveščeni, je angleški del čitalnice in knjižnice že odpravljen. S tem sicer knjižnica ni veliko izgubila, kajti dotok angleških knjig se je zadnja leta že popolnoma ustavil. Velika škoda pa je za revije, med katerimi so bile zastopane vse pomembnejše britanske periodične publikacije.

Tako je preostala samo ameriški oddelek, ki razpolaga z veliko in redno dopolnjevano knjižnico, kakor tudi z glavnimi ameriški revijami. Ne vemo, ali je njegova usoda že odločena, toda poudariti moramo, da bi bilo škoda, če bi bil odpravljen. V Trstu ni namreč nobene druge javne čitalnice ali knjižnice, ki bi v samem središču mesta nudila toliko novega in sodobnega čtiva. Glede tujih novosti, ki jih prejema, se z njo ne more meriti niti univerzitetna biblioteka, ki je poleg tega še zelo od rok ter je pri njej postopek izposojanja na dom bolj zapleten. Pri tem odgovorni činitelji ne bi smeli spregledati, da leži Trst na sami meji komunističnega sveta. Zato je toliko bolj nujno ohraniti vir, iz katerega bodo domači kulturni delavci, kakor tudi drugi posamezniki in obiskovalci z one strani meje lahko črpali vesti in znanje o dogodkih in dognanjih v javnem, kulturnem in znanstvenem življenju Združenih držav. Domisljamo si, da je Trst že tako važna točka, da si država, ki danes vodi svobodoljubno svet, ne more dovoliti, da bi v njem ne bila prisotna z vsemi razpoložljivimi sredstvi in ustanovami, s katerimi tudi druge podpira širjenje idealov in misli, ki so sestavni del programa vseh resničnih demokratov.

Miklavževanje

A. K. JADRAN priredi v soboto 4. decembra ob 21. uri v mali dvorani gledališča Rossetti miklavževanje.

Darila se bodo sprejemala eno uro pred pričetkom prireditve. Vabljeni vsi!

HISA Z MALO KMETIJO IN GOŠPODARSKIM POSLOPJEJEM na prodaj v Nabrežini. — Naslov v uradni listu.

PERZJSKE PREPROGE popravljamo temeljito po najnižjih cenah. — Naslov v upravi lista.

Odgovorni urednik: Dr. Prof. ANTON DABINOVIC Tiska: tisk. Adria, d. d., v Trstu

ZOBOZDRAVNIK Dr. STANISLAV PAVLICA se je preselil v ul. Rittmeyer, 13 in sprejema od 9. do 13. ter od 17. do 19. ure Stev. telef. 31-813

Darilne pakete za Jugoslavijo in druge države razpošilja trvdka **ALASKA** Š. HAVERIC TRST - ulica S. Lazzaro 13-I Tel. 35-658 Zajamčeno prvovrstno blago po najugodnejših cenah

Konec samostojnosti KP

KP STO se pripravlja, da svojo dosedajšnjo, četudi pogostokrat samo prividno samostojnost, likvidira in se z vsem aktivnim in pasivnim tvarnim in duhovnim premoženjem preda KPI. O tej likvidaciji tržaške partijske samostojnosti je poročal v nedeljo na kongresu komunistične mladine sam poglavar KP STO, Vidali, ko je med drugim izjavil: »Danes se vključujemo v italijanski državni ustroj, v veliko italijansko gibanje. Vključujemo se v italijansko gibanje in odhajamo s položaja, na katerem je bilo demokratično gibanje na tem področju predvsem žrtvovana brigada. Vključujemo se v italijansko gibanje, ki se bori za novo socialistično Italijo.«

Tako bo Vidali tiste množice, ki so jih lovili z resli STO, podredil milosti in nemilosti stranki, ki je iz ust svojih odgovornih prvakov že pred leti javno izpovedovala pravsem drugačno ureditev Tržaškega vprašanja kakor pa so to zahtevale tržaške delovne množice v komunističnih vrstah. Pri tej predaji celotnega živga in mrtvega inventarja se bo pokazalo, ali so te množice testu, ki ga Vidali lahko gnete po mili volji, ali so to razumska bitja z lastno voljo in pametjo. Vederemo!

Izredni komisar tržaškega radia

Z odlokom št. 30 Vladnega generalnega komisarja je bil imenovan za izrednega komisarja tržaškega radia ing. Vittorio Malinverni. Z istim odlokom sta poverjena nadzor in paznja nad ustanovo komisiji treh članov.

Telefon v Mavhijah!

V današnjih modernih časih hitrosti so postala sredstva za hitri prenos sporočil neobhodno potrebna. Pri nas v Mavhijah se je v zadnjih letih že kar dobro razvil tujski promet in tudi gospodarske in druge delavnosti prebivalstva kažejo znaten napredek. Smo pa močno zaostali v primerjavi z ostalimi kraškimi naselji glede telefonskih zvez. Nujna potreba je javna telefonska govorilnica. Prav sedaj,

ko po mestu modernizirajo telefonske naprave, bi bilo potrebno, da odločilni krogi tudi našo vas vključijo v telefonsko krajevno omrežje.

Ameriške štipendije za Salzburg

Salzburski seminar za ameriške študije v gradu Leopoldskron pri Salzburgu razpisuje študijske štipendije za tečaje v šolskem letu 1955 (januar-september). Vsi, ki se zanimajo za podelitev štipendije, se lahko obrnejo neposredno na ravnateljstvo seminarja (Salzburg Seminar in American Studies, Schloss Leopoldskron, Salzburg - Austria) ali pa na pomočnika ravnatelja, dr. Roberta O. Meada, ki bo 22. novembra v Trstu v Čitalnici v ulici Trento št. 2-I intervjujal kandidate.

Devetdnevnica v čast Brezmadežni

V ponedeljek 29. novembra začne devetdnevnica v čast brezmadežnemu spočetju Device Marije. Vsem onim, ki se nameravajo devetdnevnice udeležiti, je na razpolago priložnostna brošura »Svetišarska kronika«, ki je naprodaj v Katoliški knjigarni v Gorici, v knjigarni Fortunat v Trstu ter pri izdajatelju Petru Flandru, ul. Cavana 7-III v Trstu.

GLASBENA MATICA V TRSTU
PRIREDI
v soboto, 27. t. m. ob 21. uri v Avditoriju
Solistični koncert
članice zagrebške opere, mezzosopranistke
Nade Puštar
in argentinskega pianista
Antona Soler
Vabila so na razpolago v ulici Roma 15
dnevno od 11. do 13. in od 16. do 19. ure

Da voda ne zamrzne

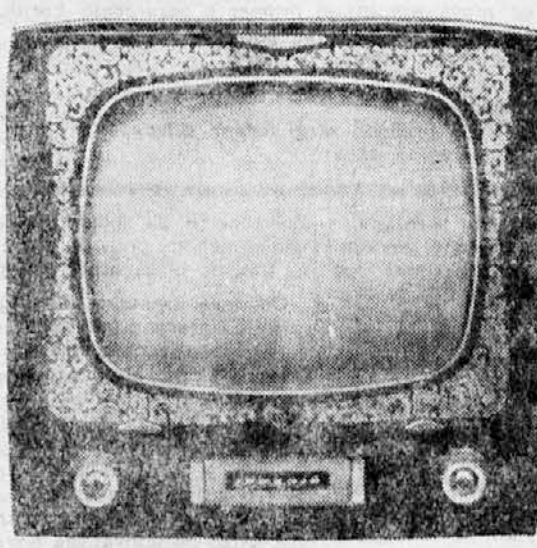
ACEGAT opozarja spričo bližajočih se zime na naslednje varnostne ukrepe: 1) zaklopko glavnega vodnega merilca je treba zavarovati s krpami, vdolbino pa napolniti z žaganim; 2) poskrbeti je treba, da se popolnoma zaprejo vse zaklopke, postavljene za merilec; 3) v zelo mrzlih dneh je treba izprazniti iz glavne vodovodne cevi stavbe vso vodo z najnižje ležečo pipo. Pri tem je treba odpreti tudi nekaj najvišje ležečih pip. Pri ponovnem spuščanju vode v hišne vodovodne naprave je vodo polagoma spuščati, da zrak izpuhti iz cevi; 4) izprazniti je treba tudi stranišne vodne shranjevalce.

Potne liste in vizume

ter uradne listine, prevode v in iz tujih jezikov, overovljenje uradnih aktov, izpolnjevanje prošelj za potovanje v FLRJ in izročanje Delegaciji v rešitev. — Izposluje v teku dneva anagraske listine, kot krstni in državljanški list ipd. Vse za majhen honorar

AGENCIJA CELERITAS
TRST - Ul. Machiavelli 13 - Tel. 31-404

Televizija v vsako družino!

Aparati TV 17-21 palcev
PRODAJA NA OBROKE
Neobvezni predujem (najmanj) 5000 lir in po 5000 lir na mesec
Izredne ugodnosti omejene na en mesec časa
TEHNIČNA POMOČ

Velika izbira televizijskih aparatov
najboljših italijanskih in inozemskih znamk
RUGGERO ROSSONI
— CORSO GARIBALDI 8 —
ZA JAVNE LOKALE POSEBNI POPUST!